POLITISK KRONIK

UDLANDET

Oktober 1961

1. – Det norske arbejderparti beslutter, at ministeriet Gerhardsen uanset valgudfaldet (se 11/9) skal fortsætte.

Den forenede arabiske Republik afbryder de diplomatiske forbindelser med Jordan og Tyrkiet, der 29/9 som de første stater har anerkendt den nye syriske regering (se 28/9). – 5. Præsident Nasser affinder sig med situationen i Syrien, idet han erklærer, at FAR ikke vil modsætte sig Sytiens genoptagelse i FN og Den arabiske Liga. FAR selv vil dog ikke anerkende regeringen i Damaskus, før det syriske folk har haft lejlighed til at udtale sig. – 13. Syrien genoptages i Den arabiske Liga.

Syd Kamerun forenes med republikken Kamerun (se 11.–12/2), hvoraf det bliver den vestlige provins, med den tidligere premierminister John Foncha som vicepræsident og chef for provinsregeringen.

2. – Præsident de Gaulle opfordrer GPRA til nye forhandlinger om Algiers fremtid. Talen indeholder en skarp advarsel til de ultranationale kredse, som forsøger at sabotere hans politik. – 7. Det spanske sikkerhedspoliti arresterer Lagaillarde, Ortiz og 15 andre Algérie Française-ledere. – 17. Udgangsforbud i Paris for algierske immigranter fører til massedemonstrationer med blodige sammenstød mellem politi og demonstranter og 11.000 arrestationer. – 24. Ben Khedda (se 27/8) foreslår, at der straks afsluttes overenskomst om våbenstilstand og uafhængighed for Algier, inclusive Sahara, og at der derefter indledes forhandlinger om samarbejde med Frankrig og garantier for europæerne i Algier. – 27. Minister for Algier Louis Joxe afviser Ben Kheddas forslag, men erklærer, at Frankrig ønsker et forenet Algier, og foreslår, at der for at beskytte det franske mindretal indføres dobbelt statsborgerret.

Commonwealth-minister Duncan Sandys ankommer til Accra, hvor han har en lang samtale med præsident Nkrumah i anledning af den forværring af forholdet mellem Storbritannien og Ghana, der er indtrådt efter præsidentens antibritiske udtalelser under hans besøg i Sovjetunionen, øststaterne og Kina i juli-august, afskedigelsen af general Alexander (se 22/9) m. m. – 3. Den ghanesiske regering udsteder i henhold til loven om præventiv internering arrestordrer mod 50 personer. Blandt de internerede er dr. Danquah, Appiah og to andre parlamentsmedlemmer tilhørende oppositionspartiet Det forenede Parti. – 19. Underhuset debatterer spørgsmålet om dronning Elizabeths planlagte besøg i Ghana i november. Spørgsmålet er rejst fra liberal side under henvisning til risikoen dronningen løber og det totalitære styre i Ghana. Regeringen erklærer imidlertid, at den ikke kan tilråde dronningen at opgive besøget, medmindre der indtræder en væsentlig ændring i situationen.

3. – Lukningen af 4 amerikanske baser i Storbritannien udsættes på ubestemt tid (se 21/6).

4. – Det britiske arbejderpartis kongres i Blackpool godkender med stort flertal

parlamentsgruppens standpunkt, hvorefter Storbritannien ikke ensidigt skal give afkald på kernevåben (se 3.–7/10 1960). Derimod vedtager kongressen resolutioner, der vender sig imod de amerikanske Polaris-baser og træning af tyske tropper på britisk territorium.

Ved valget i Irland besætter regeringspartiet Fianna Fail 70 (1957:78) af Dail Eireann's 144 (hidtil 147) pladser, Fine Gael 47 (40), arbejderpartiet 16 (12) Clann na Talmhan (farmere) 2 (3), Clann na Poblachta 1 (1), de nationale progressive demokrater 2, uden for partierne 6 (9). De nationale progressive demokrater er et nyt parti, dannet maj 1958 af 2 af de 9 uafhængige. I 1958 valgtes desuden 4 Sinn Fein. – 11. Dail Eireann genvælger Sean F. Lemass som premierminister med 72 stemmer (Fianna Fail og 2 uafh.) mod 68.

5. – Kinas præsident Liu Shao-chi og kong Mahendra af Nepal underskriver en overenskomst, der fastlægger den nøjagtige grænse mellem de to lande.

8. – Det belgiske liberale parti tager navneforandring til partiet for frihed og fremskridt, PLP, med Omer van Audenhove som formand. I PLP indgår også nogle mindre politiske grupper, uafhængige og udtrådte af det kristelig-sociale og det socialistiske parti.

9. – Den britiske regering omdannes. Indenrigsminister Butler afløses som leder af underhuset og formand for det konservative parti af koloniminister Ian Macleod, der udnævnes til kansler for hertugdømmet Lancaster, medens Butler i spidsen for en gruppe af ministre får overledelsen af fællesmarked-forhandlingerne. Handelsminister Reginald Maudling bliver koloniminister og F. J. Erroll handelsminister. For at aflaste finansministeren oprettes en ny post som chefsekretær, der besættes med Henry Brooke, hvis hidtidige embeder som boligminister og minister for den lokale forvaltning og walisiske anliggender overtages af den hidtidige kansler for hertugdømmet Lancaster Dr. Charles Hill.

På en konference i London er der opnået en enighed om indre selvstyre for Uganda fra 1/3 1962 og fuld uafhængighed fra 9/12 1962. Ifølge forfatningsudkastet skal Buganda, der i december 1960 erklærede sig uafhængig, og de 3 andre kongedømmer Ankole, Bunyoro og Toro have en særlig status inden for den nye stat.

10. – Forhandlingerne om Storbritanniens optagelse i fællesmarkedet indledes på et møde i Paris, hvor viceudenrigsminister Edward Heath over for de seks landes udenrigsministre fremlægger de britiske synspunkter. – 19. På et møde i Wien af ministre fra de 3 neutrale EFTA-lande Sverige, Schweiz og Østrig er der enighed om, at neutraliteten ikke er til hinder for en associering med fællesmarkedet, og det besluttes, at de tre lande inden årets udgang vil fremsætte anmodning herom. – 26. Forhandlingerne om Danmarks optagelse i fællesmarkedet indledes i Bruxelles.

Indbyggerne på Tristan da Cunha i det sydlige Atlanterhav evakueres efter vulkanudbrud.

13. – Efter en episode i Amsterdams lufthavn i forbindelse med en »afhopning« erklærer den hollandske regering den russiske ambassadør for persona non grata. Sovjetunionen protesterer og udviser den hollandske ambassadør i Moskva.

I Elisabethville underskriver præsident Tshombe og en repræsentant for FN en endelig våbenstilstandsoverenskomst (se 13/9). – 30. Ministerpræsident Adoula meddeler, at den congolesiske hær har indledet en politiaktion mod Katanga.

15. – Ved valgene i Tyrkiet bliver partistillingen i nationalforsamlingen: det republikanske folkeparti 173, retfærdighedspartiet 158, Det ny Tyrki 65 og De republikanske Bønder og Nationalpartiet 54. Til senatet vælger de nævnte partier henholdsvis 36, 70, 28 og 16. Medlemmerne

af officersjuntaen (komitéen for national enhed) er ex officio medlemmer af senatet. – 26. Det samlede parlament vælger med 434 stemmer mod 173 general Gürsel til republikkens præsident for 7 år.

17. – I sin beretning på den 22. partikongres erklærer ministerpræsident Khrushchev, at Sovjetunionen ikke vil insistere på en tysk fredstraktat inden udgangen af 1961 (se 3/8), såfremt vestmagterne viser vilje til at løse det tyske spørgsmål. Han bebuder samtidig, at den pågående serie forsøg med kernevåben (se 3/8) vil blive afsluttet med sprængningen af en 50 megatons bombe. – 22. I Berlin opstår en spændt situation som følge af de østtyske myndigheders forsøg på at kontrollere de vestallieredes adgang til Østberlin. – 28. FNs plenarforsamling vedtager med 87 stemmer mod 11 en resolution, der opfordrer Sovjetunionen til ikke at foretage den bebudede sprængning af en 50 megatons bombe. – 30. foretages desuagtet ved Novaja Zemlja en sprængning med en effekt af betydeligt mere end 50 megatons.

Den nye forbundsdag træder sammen i Bonn og konstituerer sig med Eugen Gerstenmaier (CDU) som præsident (genvalg). – 20. Mellem CDU/CSU og FDP sluttes aftale om dannelse af en koalitionsregering under ledelse af Adenauer. Det er dog en forudsætning, at Adenauer skal nedlægge kanslerembedet inden valgperiodens udløb. Aftalen godkendes den følgende dag af FDPs eksekutivkomité med 60 stemmer mod 37, idet det pålægges parlamentsgruppen under de fortsatte forhandlinger at fastholde modstanden mod, at Heinrich von Brentano fortsætter som udenrigsminister i den nye regering. – 30. Brentano meddeler, at han ikke ønsker at blive medlem af den nye regering. Han afviser FDPs krav om en statsminister med kabinetsrang ved siden af udenrigsministeren.

17.–31. – Det russiske kommunistiske partis 22. kongres i Moskva, på hvilken der vedtages et nyt program og nye partivedtægter, former sig i øvrigt i første række som et opgør med og en fordømmelse af Stalinismen og den »partifjendtlige« gruppe: Molotov, Kaganovich, Malenkov og Voroshilov, der i 1957 med tilslutning af Bulganin, Pervuhkin, Saburov og Shepilov havde skaffet sig flertal i centralkomitéens præsidium og søgte at styrte Khrushchev. Khrushchev angriber ledelsen af Albaniens kommunistiske parti og får tilslutning fra repræsentanter for de europæiske kommunistiske partier, medens Kinas repræsentant, ministerpræsident Chou En-lai, beklager »enhver offentlig, ensidig fordømmelse af et broderparti«. 30/10 vedtager kongressen enstemmigt, at Stalins lig skal fjernes fra Lenin og Stalinmausoleet, hvilket sker den følgende dag. Kongressen beslutter også at rejse et mindesmærke for ofrene for Stalins udrensninger.

18. – Den forenede arabiske Republiks (Ægyptens) regering omdannes. I den nye regering fortsætter marskal Abdel Hakim Amer som vicepræsident og forsvarsminister og Mahmoud Fawzi som udenrigsminister. – 22. Regeringen giver meddelelse om beslaglæggelse af 167 »reaktionære kapitalisters« formue og en række arrestationer.

Ved parlamentsvalget i Sydafrika opnår nationalisterne 105 (ved opløsningen af parlamentet: 102) mandater, det forenede parti 49 (42), den nationale union, i valgalliance med det forenede parti, 1 (1) og fremskridtspartiet 1 (11). Desuden har de farvede vælgere i Kapprovinsen 4 (hvide) repræsentanter, alle uafhængige med støtte af det forenede parti. I 70 valgkredse er 50 nationalister og 20 medlemmer af det forenede parti valgt uden modkandidat. (Såvel fremskridtspartiet som den nationale union er nye partier dannet siden valget i 1958, fremskridtspartiet i 1959 af det forenede partis venstre fløj under ledelse af J. van A. Steytler, den nationale union i 1960 af J. D. du P. Basson, der i 1959 havde brudt med nationalisterne).

Det malayiske parlament godkender »i princippet« en sammenslutning, Malaysia, af de 11 stater i Den malayiske Føderation, Singapore, Brunei, Sarawak og Nord Borneo.

Præsident Ngo Dinh Diem proklamerer undtagelsestilstand i hele Syd Vietnam, og nationalforsamlingen giver for et par år præsidenten overordentlige beføjelser til at gennemføre foranstaltninger, der kan genoprette den nationale sikkerhed.

20. – Den lovgivende forsamling i Urundi vælger til ministerpræsident efter Louis Rwagasora, myrdet 13/10, indenrigsminister A. Muhirwa. – 26. Den lovgivende forsamling i Ruanda vælger med 43 stemmer mod 1 Gregoire Kayibanda, grundlæggeren af PARMEHUTU (se 18/9) til republikkens præsident.

23. – Det norske stortings Nobelkomité giver fredsprisen for 1961 posthumt til Dag Hammarskjöld (se 13/9) og for 1960 til sydafrikaneren Albert John Luthuli, tidligere stammehøvding og leder af den afrikanske nationalkongres.

Cambodia afbryder de diplomatiske forbindelser med Thailand med den begrundelse, at Thailand forbereder en invasion.

24. – Den britiske regering udsteder en ny forfatning for »Staten Malta« (se 27/7 1960).

I Libanon træder ministeriet Saeb Salam (se 22/5) tilbage.

27. – Den mongolske Folkerepublik og Den islamiske Republik Mauretanien optages i FN, der herefter tæller 103 medlemmer. Ved afstemningen i planarforsamlingen om Mauretaniens optagelse stemmer 65 for, 13 imod, og 20 undlader at stemme (se 3/12 1960).

28. – Jomo Kenyatta (se 14/8) modtager tilbuddet om at blive leder af oppositionspartiet KANU (Kenya African National Union, se 1/3).

29. – Ved valget i Grækenland (se 20/9) opnår Karamanlis' parti, den nationale radikale union (ERE) over 50 pct. af de afgivne stemmer og får 176 mandater, centrumsunionen under Papandreou 34 pct. og 100 mandater og den pro-kommunistiske pandemokratiske agrarfront (PAME) under Passalidis 15 pct. og 24 mandater. Ved valget i 1958 fik ERE godt 42 pct. af stemmerne og 170 mandater og det yderste venstre (EDA) over 24 pct. og 79 mandater.

30. – Udenrigsminister Gromyko overrækker den finske ambassadør i Moskva en note, hvori Sovjetunionen med henvisning til den finsk-russiske venskabs- og bistandspagt af 1948 anmoder om forhandlinger om foranstaltninger for at sikre de to lande mod angreb fra Vesttyskland og dets allierede.

November 1961

1. – 7 års dagen for oprøret i Algier mindes ved store demonstrationer af den muhammedanske befolkning. Derimod holder de franske nationalister sig i ro efter ordre fra OAS, den hemmelige franske hær. – 2. De algierske fanger i Frankrig iværksætter sultestrejke og får tilslutning af viceministerpræsidenten i GPRA, Ben Bella, og de andre oprørsledere, der er interneret på slottet Turquant. – 7.–10. Præsident de Gaulle fremsætter under en rejse i Sydfrankrig og Korsika en række udtalelser om Algierproblemet. – 20. Ben Bella afslutter sultestrejken.

I Libanon danner Rashid Karami ny regering med Philippe Takla som udenrigsminister og Emir Majid Arslan som forsvarsminister.

2. – Det engelske arbejderpartis parlamentsgruppe genvælger med 171 stemmer Hugh Gaitskell som gruppens leder. Anthony Greenwood får 59 stemmer.

I Israel danner Ben-Gurion koalitionsre-

gering af Mapai, den nationale front og Ahdut Avoda. Da regeringen desuden støttes af det ortodokse arbejderparti Poalei Agudat Israel og af Mapai's arabiske allierede, råder den over 68 af Knessets 120 stemmer. Ben-Gurion fortsætter som forsvarsminister, Golda Meir som udenrigsminister og Levi Eshkol som finansminister.

Den øverstbefalende over de congolesiske stridskræfter general Mobutu giver meddelelse om en ny offensiv mod Katanga. Angrebet slås tilbage af Katangas europæisk ledede styrker. – 24. Sikkerhedsrådet vedtager at bemyndige generalsekretær U Thant til, om nødvendigt med magt, at arrestere og retslig forfølge de udenlandske »lejesvende« i Katangas tjeneste.

3. – Sikkerhedsrådet indstiller og plenarforsamlingen vælger enstemmigt U Thant, Burmas permanente repræsentant ved FN, til posten som fungerende generalsekretær for FN til udløbet af afdøde Dag Hammarskjölds funktionsperiode (10/4 1963).

Den peruvianske regering under Pedro Baltral Espantoso demissionerer. Den efterfølges 20/11 af en regering under ledelse af vicepræsident Carlos Moreyra Paz.

4. – I Grækenland danner Karamanlis for 4. gang regering. Alle ministrene tilhører den nationale radikale union (ERE). Evangelos Averoff er udenrigsminister.

5. – Den østrigske forbundskansler Gorbach og udenrigsminister Kreisky forhandler i Rom med ministerpræsident Fanfani og udenrigsminister Segni om Sydtyrolspørgsmålet.

Præsident Nasser bebuder, at der vil blive udarbejdet en ny forfatning for Den forenede arabiske Republik (Ægypten). – 7. Nationalforsamlingen opløses.

6. – FNs plenarforsamling vedtager med 71 stemmer mod 20, deriblandt »atommagterne«, en resolution, forelagt af Indien m. fl., om et nyt moratorium (uden kontrol) for forsøg med kernevåben. – 8. Plenarforsamlingen vedtager med 71 stemmer mod 11 en britisk-amerikansk resolution, der opfordrer Sovjetunionen, Storbritannien og USA til snarest at slutte overenskomst om forbud mod forsøg med kernevåben. – 28. Efter britisk-amerikansk indbydelse genoptages tremagtsforhandlingerne i Genéve (udsat 9/12). Sovjetunionen forelægger et dagen i forvejen offentliggjort forslag til overenskomst om standsning af forsøgene i atmosfæren, i rummet og under vandet. Samtidig skal de kontraherende parter forpligte sig til ikke at gennemføre forsøg under jorden, indtil der er udarbejdet et egnet kontrolsystem. Forslaget afvises af vestmagterne med henvisning til Sovjetunionens brud på moratoriet.

7. – Den tyske forbundsdag, hvor CDU/CSU og FDP tilsammen har 309 stemmer, vælger Konrad Adenauer til forbundskansler med 258 mod 206 stemmer. – 14. Den nye tyske forbundsregering består af 12 CDU, 4 CSU og 5 FDP. Ludwig Erhard (CDU) fortsætter som vicekansler og økonomiminister og Franz-Josef Strauss (CSU) som forsvarsminister, medens den hidtidige indenrigsminister Gerhard Schröder (CDU) har overtaget udenrigsministerposten efter von Brentano. Til sundhedsminister er udnævnt Elisabeth Schwarzhaupt (CDU), den første kvinde i en vesttysk regering, og formanden for de kristelige demokraters parlamentsgruppe, Heinrich Krone, er minister med særlige opgaver. Hans stilling som gruppeformand besættes 24/11 med fhv. udenrigsminister von Brentano.

Førstesekretæren i Albaniens kommunistiske parti, Enver Hoxha, beskylder ministerpræsident Khrushchev for bagvaskelse og hævder, at det er de russiske kommunister, der under Khrushchev har krænket de marxistisk-leninistiske principper.

I Ecuador træder præsident Velasco Ibarra tilbage og søger tilflugt i den mexikanske ambassade. Hermed kulminerer konflikten mellem præsidenten og vicepræsident Carlos Julio Arosemena Monroy, der efter et besøg i Moskva har gjort sig

til talsmand for nærmere forbindelser med de kommunistiske lande. Forud er gået blodige uroligheder i Cuenca (3/11) og Guayaquil (6/11) og kampe i Quito mellem hæren og luftvåbnet, der støtter Arosemena.

9. – 10. – Jomo Kenyatta (se 28/10) forhandler i London med koloniminister Maudling, hvem han overrækker et memorandum med anmodning om uafhængighed for Kenya fra 1/2 1962, omgående indkaldelse af en forfatningskonference og derefter afholdelse af almindelige valg.

11. – Finlands udenrigsminister Karjalainen har i Moskva en orienterende samtale med udenrigsminister Gromyko (se 30/10). Ifølge et senere udsendt communiqué udtaler Gromyko, at Sovjetunionen nærer fuld tillid til Finlands nuværende udenrigspolitiske orientering, men snarest muligt ønsker bekræftelse på, at den vil blive fortsat. Sker dette, kan kravet om militære rådslagninger muligvis bortfalde. – 14. Præsident Kekkonen opløser rigsdagen, og der udskrives valg til 4.–5/2 1962. – 16. Viceudenrigsminister Kusnetsov meddeler Finlands ambassadør i Moskva Wuori, at der efter Sovjetunionens opfattelse er sket en yderligere tilspidsning af situationen i Nordeuropa gennem forhandlingerne om dansk-tysk fælleskommando i Østersøområdet og ved den vesttyske forsvarsminister Strauss' besøg i Oslo, og kræver, at der snarest muligt indledes militære rådslagninger. – 18. Det besluttes i Helsingfors, at præsident Kekkonen skal rejse til Sovjetunionen for at drøfte den situation, der er opstået ved den russiske note af 30/10, med ministerpræsident Khrushchev. – 23. Formanden for rigsdagen K.-A. Fagerholm foreslår, at præsident Kekkonens embedsperiode forlænges med 6 år ved særlig lov. – 24. mødes Kekkonen med Khrushchev i Novosibirsk. Khrushchev går med til en udskydelse af de militære rådslagninger på betingelse af, at Finland nøje følger udviklingen i Nordeuropa og Østersøområdet og om nødvendigt over for den russiske regering fremfører sin opfattelse af, hvilke forholdsregler der er påkrævede. – Fhv. justitskansler Olavi Honka trækker sig tilbage som kandidat ved det forestående præsidentvalg. Han er opstillet af et valgforbund bestående af socialdemokraterne og de borgerlige partier. Socialdemokratiet opstiller 30/11 gruppens næstformand Rafael Paasio. De andre kandidater er, foruden Kekkonen, Paavo Aitio, folkedemokraterne, og Emil Skog, den socialdemokratiske opposition.

I Syrien underskriver 70 førende medlemmer af de vigtigste politiske partier med undtagelse af kommunisterne en pagt, som skal danne grundlaget for det politiske liv i de kommende 4 år. I henhold hertil vil partierne gå til valg med fælleslister. – 15. meddeles, at der 1/12 vil blive afholdt valg til grundlovgivende forsamling, og regeringen offentliggør en foreløbig forfatning, som vil blive forelagt vælgerne til godkendelse samtidig med valget. – 21. Ministerpræsident Kuzbari og 4 andre ministre træder tilbage for at lade sig opstille ved valget, og der dannes et forretningsministerium under undervisningsminister Izzat el Nus, som desuden overtager udenrigs- og forsvarsministeriet.

I Jordan overtager Rafik Husseini udenrigsministeriet, der siden en regeringsomdannelse i juni har været ledet af ministerpræsident Bahjat Talhouni.

Venezuela afbryder de diplomatiske forbindelser med Cuba. I forvejen har 9 andre stater på den vestlige halvkugle gjort det samme.

12. – Parlamentsvalget i Portugal boycottes af oppositionen, hvorfor kun regeringspartiet, den nationale union, har opstillet kandidater. Indenrigsministeren meddeler, at mellem 70 og 80 pct. af de ca. 1,5 mill. vælgere i moderlandet og de oversøiske besiddelser har stemt på regeringspartiets kandidater.

14. – Forbundskansler Adenauer har i Bonn en samtale med ambassadøren i Moskva Hans Kroll, som ifølge pressemedde-

lelser i en samtale 9/11 med ministerpræsident Khrushchev har fremført uautoriserede synspunkter på Tysklands- og Berlinspørgsmålet. Det fastslås, at forbundsregeringen fortsat vil søge at finde en løsning i fællesskab med de andre vestmagter. – 22. Efter samtaler i Washington mellem forbundskansler Adenauer og præsident Kennedy meddeles, at der er enighed om de principper, som skulle kunne gøre det muligt at løse Berlinspørgsmålet ad forhandlingsvejen. – 28. Izvestija offentliggør et langt interview, som bladets chefredaktør har haft med præsident Kennedy.

14. – Ved præsidentvalget i Philippinerne besejrer vicepræsident Diosdado Macapagal (det liberale parti) præsident Carlos P. Garcia (Nacionalistas) med 3.466.000 stemmer mod 2.828.000.

16. – Malayas og Singapores regeringer offentliggør enkeltheder i planen om optagelsen af Singapore i Den malayiske Føderation i forbindelse med dannelsen af Føderationen Malaysia (se 18/10).

16. – 17. – På OECDs første ministerrådsmøde i Paris opstilles efter forslag fra amerikansk side en forøgelse af produktionen i medlemslandene med gnstl. 50 pct. fra 1960 til 1970 som mål.

18. – Det meddeles, at den øverstbefalende for de væbnede styrker i Den dominikanske Republik, Rafael Trujillo jr. (se 1/6) er trådt tilbage og har forladt landet. Præsident Balaguer proklamerer undtagelsestilstand.

20. – I Tyrkiet er retfærdighedspartiet under stærkt pres fra hæren gået med til sammen med det republikanske folkeparti at danne koalitionsregering under fhv. præsident Ismet Inönü's ledelse. Den nye regering består af 11 medlemmer fra hvert af de to partier. Folkepartiet besætter forsvars-, finans- og udenrigsministerposten, den sidste med den hidtidige indehaver Selim Sarper, medens Akif Lyidogan, retfærdighedspartiet, er viceministerpræsident. I en regeringserklæring hedder det, at alliancen med de vestlige demokratier og forpligtelserne under NATO og CENTO er grundlaget for Tyrkiets udenrigspolitik.

Premierminister Nehru giver i det indiske parlament meddelelse om fortsatte kinesiske grænsekrænkelser, hvoraf fremgår, at kinesiske tropper ikke blot har konsolideret deres stillinger på indisk territorium, men i provinsen Ladakh har oprettet 3 nye militærposter på den anden side af en linie, som Kina endnu i 1955 anerkendte som grænselinie.

20.–21. – På et ministerrådsmøde i EFTA i Genève meddeler de tre neutrale medlemmer Sverige, Schweiz og Østrig, at de inden udgangen af 1961 samtidigt vil anmode om associering med EEC.

23. – I Brasilia underskrives en protokol om genoptagelse af de diplomatiske forbindelser mellem Brasilien og Sovjetunionen (afbrudt siden 1947).

26. – Præsident Kennedy meddeler, at understatssekretær i udenrigsministeriet Chester Bowles afløses af George W. Ball, hidtil understatssekretær for økonomiske spørgsmål, og at ambassadør Harriman overtager de fjernøstlige anliggender i udenrigsministeriet.

28. – FNs plenarforsamling vedtager med 40 stemmer mod 31 en resolution, der kræver sanktioner mod Sydafrika og Sydafrikas udelukkelse af FN. En anden resolution, der fordømmer Sydafrikas racepolitik og opfordrer medlemslandene til egnede foranstaltninger, vedtages med 97 stemmer mod 2 (Portugal og Sydafrika).

30. – Sovjetunionen nedlægger i sikkerhedsrådet veto mod Kuweits optagelse i FN.

December 1961

1. – Den norske regering meddeler, at afgørelsen af, om Norge skal søge optagelse i eller associering med fællesmarkedet, er udsat til slutningen af februar 1962. – 12. Sovjetunionen erklærer over for Østrig, at en associering med fællesmarkedet er uforenelig med landets neutralitet og den østrigske statstraktat. – 15. Sverige, Schweiz og Østrig anmoder om tilslutning til fællesmarkedet som associerede medlemmer, idet de henviser til at de på grund af deres neutrale, alliancefri stilling ikke kan søge fuldt medlemskab.

1.–2. – I Syrien afholdes valg til grundlovgivende forsamling, og ved en samtidig folkeafstemning om den provisoriske forfatning godkendes Syriens udtrædelse ad Den forenede arabiske Republik med stort flertal. – 14. Den grundlovgivende forsamling vælger med 153 stemmer mod 18 Nazem el Koudsi til republikken Syriens præsident for 5 år.

2. – Centralregeringen i Congo genoptager de diplomatiske forbindelser med Sovjetunionen, Polen og Tjekoslovakiet, som var blevet afbrudt i september 1960 efter general Mobutus statskup. – 5. FN-styrkerne i Elisabethville angriber de katangesiske tropper. Angrebet begrundes med, at der er opdaget en katangesisk angrebsplan. Generalsekretær U Thant har givet FNs øverste repræsentant i Congo, dr. Sture Linner, frie hænder til at genoprette ro og orden. – 6. Viceudenrigsminister Heath erklærer, at den britiske regering ikke vil støtte en FN-aktion for at gennemtvinge en politisk løsning af Katangaspørgsmålet. – 8. Fra FN-side erklæres, at kampen først vil blive afblæst, når det katangesiske gendarmeri har nedlagt våbnene. Præsident Tshombe anklager USA for at myrde Katanga, som russerne myrdede Ungarn i 1956, og over Katangas radio udsendes opfordringer til at dræbe FN-soldaterne. Det franske udenrigsministerium og den belgiske udenrigsminister Spaak fordømmer FNs militære aktion i Katanga. Efter anmodning erklærer den britiske regering sig rede til at stille et antal flyverbomber til rådighed for de indiske FN-styrker, dog kun til selvforsvar. – 9. Belgiske firmaer træffer forberedelser til at evakuere kvinder og børn fra Elisabethville. Den franske regering spærrer det franske luftrum for FN-transporter af forstærkninger og våben til Congo. – 10. FN-aktionen i Katanga udløser antiamerikanske demonstrationer i Bruxelles. Den centralafrikanske føderations premierminister Roy Welensky meddeler, at han har forbudt transport af britiske bomber over rhodesisk område. – 11. Præsident Tshombe erklærer, at FN vil lamme Katanga økonomisk. Viceudenrigsminister Heath meddeler i underhuset, at Storbritannien ikke vil levere de lovede bomber, før FN fremsætter en klar redegørelse for sin Congopolitik. – 21. Ved et møde i Kitona ved Congoflodens munding enes præsident Tshombe og centralregeringens chef Adoula om Katangas genindtræden i Congo. – 22. Katangas regering erklærer, at aftalen er ugyldig, så længe den ikke er ratificeret af Katangas regering og nationalforsamling. – 27. De diplomatiske forbindelser mellem Belgien og centralregeringen genoptages, og den første gruppe parlamentsmedlemmer fra Katanga ankommer til Leopoldville for i henhold til aftalen i Kitona at slutte sig til det congolesiske parlament. Fra FN i New York erklæres, at Katanga under kampene med FN-styrkerne i Elisabethville har modtaget betydelig hjælp fra Rhodesia. Den rhodesiske regering kræver en upartisk undersøgelse af FN-overgreb under aktionen i Katanga.

5. – Den indiske regering samler tropper ved grænsen til de portugisiske enklaver Goa, Damao og Diu. – 6. Udenrigsminister Franco Nogueira afviser indiske påstande om portugisiske grænseprovoka-

tioner. – 7. Premierminister Nehru erklærer, at Goaspørgsmålet kun kan løses ved, at Portugal rømmer området. – 17. Indiske tropper angriber Goa. – 18. Efter anmodning af Portugal vedtager FNs sikkerhedsråd med 7 stemmer mod 2 (Sovjetunionen og Den forenede arabiske Republik) at sætte spørgsmålet om det indiske angreb på dagsordenen. – 19. Fra indisk side hævdes, at erobringen af Goa, Damao og Diu er en fuldbyrdet kendsgerning. I sikkerhedsrådet har Sovjetunionen nedlagt veto mod et amerikansk resolutionsforslag, der kræver øjeblikkelig tilbagetrækning af de indiske tropper. USAs delegerede Adlai Stevenson udtaler, at dette er første akt af et drama, der vil ende med FNs død. – 20. Ifølge det indiske forsvarsministerium har de sidste portugisiske tropper overgivet sig, og generalguvernør Manuel de Silva er taget til fange.

6. – Den nye forfatning for Syd Rhodesia (se 26/7) sættes i kraft. – 9. Det nationale demokratiske parti forbydes efter uroligheder i forbindelse med partiets protestkampagne mod den nye forfatning. – 17. Lederen af det nationale demokratiske parti, Joshua Nkomo, giver meddelelse om dannelsen af et nyt nationalistisk parti, ZAPU (Zimbabwe African People's Union).

7. – I Singapore godkender parlamentet med 32 stemmer mod 17 regeringens forslag om Singapores indtræden i den malayiske føderation (se 16/11).

9. – Ved valget i Australien har det australske arbejderparti stærk fremgang. Partistillingen i repræsentanternes hus bliver: regeringspartierne 62 (liberale 46, landpartiet 16) mod hidtil 77 (liberale 57, landpartiet 20), det australske arbejderparti 62 mod 47; af arbejderpartiet er ligesom før valget repræsentanterne for Canberradistriktet og Nordterritoriet, der kun har stemmeret i sager vedrørende deres egne valgkredse. I senatet, hvor halvdelen af medlemmerne er på valg, bliver stillingen (fra 1/7 1962): regeringspartierne 30 (32) det australske arbejderparti 28 (26), det demokratiske arbejderparti 1 (2) og uafhængige 1 (0). – 22. Ministeriet Menzies omdannes.

9. – Tanganyika bliver uafhængig efter 42 års formynderskab under folkeforbundet og FN. Alle Commonwealth-lande har erklæret sig villige til at acceptere T. som fuldt medlem af Commonwealth. – 14. optages Tanganyika enstemmigt i FN som medlem nr. 104.

10. – Sovjetunionen hjemkalder sin ambassadestab og handelsdelegation i Albanien og anmoder Albanien om at hjemkalde sin diplomatiske mission i Moskva. 12/12 følger Tjekoslovakiet det russiske eksempel, idet dog et legationsmedlem, som også skal varetage Sovjetunionens interesser, bliver tilbage i Tirana.

11. – Guineas præsident Sekou Touré giver i en tale i Conakry meddelelse om en kommunistisk sammensværgelse mod regeringen.

12. – Sovjetunionen kræver i en note til USA udlevering af den tyske NATO-general Adolf Heusinger, der kaldes for krigsforbryder og gøres ansvarlig for skydning af gidsler i Sovjetunionen.

14. – I Schweiz vælger forbundsforsamlingen forbundsråd Paul Chaudet til forbundspræsident for året 1962.

15. – FNs plenarforsamling, der i to uger har drøftet spørgsmålet om Kinas repræsentation i FN, vedtager med 61 stemmer mod 34 en resolution, hvorefter der kræves 2/3 flertal til en ændring af den bestående tilstand. Et forslag om, at den kinesiske folkerepublik skal optages i og Republikken Kina (Formosaregeringen) forblive i FN, forkastes med 45 stemmer mod 30, og et russisk forslag om udelukkelse af Formosa og optagelse af den kinesiske folkerepublik forkastes med 48 stemmer mod 36, medens 20 undlader at stemme.

En domstol i Jerusalem dømmer Adolf Eichmann (se 23/5 1960) til døden. Dommen vil blive appelleret.

19. – Præsident Sukarno giver de indonesiske væbnede styrker ordre til at være rede til aktion for befrielse af Vest Ny Guinea når som helst. Holland gentager sit tilbud om forhandlinger inden for FNs rammer.

23. – Præsident Nasser erklærer, at Islam er en socialistisk religion og angriber Imam'en af Yemen, kongen af Saudi Arabien og kong Hussein af Jordan for de sociale tilstande i disse lande. – 26. Den forenede arabiske Republik (Ægypten) har besluttet at opløse unionen med Yemen (Unionen af arabiske Stater) oprettet i marts 1958 kort efter foreningen af Ægypten og Syrien i FAR, men aldrig gennemført. (Efter Syriens udtræden af FAR i september meddeltes det i Cairo, at unionen med Yemen ville fortsætte, og i november, at den var blevet forlænget for 3 år).

27. – Storbritannien træffer forberedelser til at kunne komme Kuwait til hjælp mod angreb fra Irak.

29. – FNs fungerende generalsekretær U Thant har udnævnt 8 undersekretærer, deraf 3 nye, til sine hovedrådgivere i vigtige spørgsmål.

DANMARK

Oktober 1961

3. – De samvirkende danske landboforeningers bestyrelse drøfter slagteriernes forslag om regulering af svineproduktionen (se 15/8), som den med visse ændringer kan tiltræde. Bl. a. foreslår man, at der af hensyn til de kornproducenter, som gennem leveringskortordningen afskæres fra at gå ind i svineproduktionen, gennemføres en forhøjelse af kornprisen, idet basispriserne for foderkorn frigøres fra forbindelsen med baconprisen. Man tænker sig en pris for foderbyg på 40 kr. pr. 100 kg plus opbevaringstillæg for resten af høståret.

4. – Finansminister Hans R. Knudsen har meddelt erhvervsorganisationerne, at man agter at fortsætte det i skattedepartementet igangværende arbejde med et udkast til en eventuel kildeskatteordning. Derimod overvejer man for tiden ikke at nedsætte et udvalg, og den påbegyndte møderække med erhvervsorganisationernes repræsentanter vil ikke blive fortsat (se 13/7).

Formanden for Grosserer-Societetets Komité, Chr. Saugmann, udtaler, at den forestående beslutning om Danmarks tiltræden eller ikke – tiltræden af Romtraktaten gør det naturligt, at der dannes en samlingsregering.

7. – Statsminister Kampmann besvarer Sovjetunionens henvendelse af 31/8. I svaret peges der på, at den påtænkte kommandoordning for det danske og det slesvig-holstenske område ikke vil blive et dansk-tysk arrangement, men en NATO-kommando, og at denne vil komme under dansk ledelse og indgå i NATOs militære kommandosystem, hvis øverste chef er underlagt NATO-rådet. Det understreges endvidere, at enhedskommandoen kun vil træde i kraft i tilfælde af et væbnet angreb mod NATO, og at NATO har rent defensive formål. Statsministeren benytter lejligheden til at udtrykke sin bekymring i anledning af, at Sovjetunionen har genoptaget forsøgene med kernevåben.

8. – Italien standser al import af såvel kalve- og oksekød som af levende dyr.

10. – Grosserer-Societetet advarer i en udtalelse til udenrigsministeriet (se 14/9) imod, at man fra dansk side ved forhandlingerne med fællesmarkedet søger at opnå for mange særaftaler og ordninger med opretholdelse af told og restriktioner, der vil kunne forsinke det danske erhvervslivs strukturrationalisering.

13. – Folketingets åbningsdebat afsluttes. Statsminister Kampmann oplyser, at der ikke findes nogen egentlig nedskrevet samarbejdsaftale mellem de to regeringspartier, kun nogle notater, hvis indhold er medtaget i åbningstalen. Han erklærer, at det er nødvendigt at stramme statsfinanserne. Erik Eriksen (v.) udtaler, at han ikke vil være med til at lægge nye skatter oven i de bestående, men derimod er villig til at forhandle om en skatteomlægning, hvorved der lægges større vægt på forbrugsskatter, og Poul Møller (k. f.) udtaler sig i samme retning.

Industrirådet fremhæver over for regeringen (se 14/9), at dansk industri i flere henseender er dårligere stillet end industrien i de fleste andre lande, der deltager eller vil komme til at deltage i fællesmarkedet, og udtaler ønske om en lempelig afvikling af told og restriktioner.

16. – Bestyrelsen for Danske Bankers Fællesrepræsentation har rettet en opfordring til bankerne om at følge en henstilling fra nationalbanken om ikke at forøge udlånet.

Provinshandelskammeret stiller i sine kommentarer til rapporten om virkningerne af Danmarks indtræden i fællesmar-

kedet (se 14/9) forslag om revision af næringslovens etableringsbestemmelser.

18. – Danmarks Sparekasseforening opfordrer efter henstilling fra nationalbanken (se også 16/10) sine medlemmer til at vise tilbageholdenhed med udlån, i ganske særlig grad, hvor der er tale om lån med forbrugsmæssige formål.

19. – Da der ikke mellem landbrugsorganisationerne har kunnet opnås enighed om en midlertidig leveringskortordning for svin, idet husmandsforeningerne ikke har kunnet acceptere landboforeningernes krav om en ændring af kornloven (se 3/10), vil landbrugsminister Skytte i den foreliggende situation ikke foreslå en lovændring, der muliggør prisdifferentiering. Ministeren har derimod givet tilsagn om statens medvirken ved afviklingen af de store leverancer i den kommende tid ved eksportkreditter, oparbejdningskreditter og formidling af leverancer til udviklingslandene.

20. – Finansminister Hans R. Knudsen fremsætter forslag om forhøjelse af afgiften af spiritus, vin og øl og af tillægsafgiften af benzin (med 10 øre pr. l). Provenuet anslås til henholdsvis 75 og 100 mill. kr. for et helt år. Samtidig fremsætter trafikminister Lindberg forslag om forhøjelse af statsbane- og posttakster. I begge tilfælde anslås provenuet til godt 40 mill. kr., hvortil kommer ca. 14 mill. kr. ved administrativt foretagne takstforhøjelser. Finansministeren udtaler, at afgiftsforhøjelserne vil forøge mulighederne for en lettelse af den direkte beskatning til foråret og bebuder foranstaltninger til fremme af den private opsparing, men regner ikke med besparelser.

21. – Det trafikøkonomiske udvalg anslår investeringsbehovet i de kommende 20 år til 34 milliarder kr. eller gnstl. 1700 mill. kr. om året mod en faktisk investering i 1959–60 på 947 mill. kr. Som de mest påtrængende opgaver betegnes – i denne rækkefølge – udbygningen af den københavnske trafik (4,1 milliarder), Storebæltsbroen (1,5 milliarder) og Øresundsbroen (Danmarks andel 600 mill. kr.).

LO har tilstillet statsminister Kampmann en udtalelse om fagbevægelsens syn på problemerne i forbindelse med Danmarks optagelse i fællesmarkedet.

23. – Statsminister Kampmann skriver i Aktuelt, at sandsynligheden for mere væsentlige nedsættelser af indkomstskatten allerede til foråret er ret ringe (se 20/10).

25. – Grønlandsminister Gam fremsætter forslag om oprettelse af Arctic Mining Company, som skal have koncession i 50 år på udnyttelsen af forekomster af molybdæn og andre mineraler og metaller, dog ikke radioaktive stoffer, i et område syd for blyminen ved Mestersvig i Østgrønland. Halvdelen af aktiekapitalen, der foreløbig skal bringes op på 9,4 mill. kr., skal ejes af Nordisk Mineselskab A/S, halvdelen af American Metal Climax Inc. Aktiekapitalen kan eventuelt udvides til 100 mill. kr., yderligere nødvendig kapital skal fremskaffes ved lån. Forslaget vedtages ved 3. behandling 15/12 med 135 stemmer mod 10 (s. f.).

26. – Udenrigsminister Krag forelægger i en tale i fællesmarkedets ministerråd i Bruxelles Danmarks anmodning om optagelse i de seks og gør herunder rede for Danmarks særlige ønsker.

Europarådets menneskerettighedskommission har enstemmigt frifundet den danske stat for livsfangen Bjørn Schouw-Nielsens anklage for overtrædelse af konventionen om menneskerettigheder (se 22/7 1959).

27. – Arbejdsgiverforeningen har i et cirkulære til sine medlemmer advaret imod, at der i entreprisekontrakter tages forbehold m. h. t. dækning af øgede omkostninger som følge af lønglidning.

30. – Statsminister Kampmann fordøm-

mer sprængningen af den russiske 50 megatons atombombe.

31. – Danmarks Rederiforening fremsætter i en henvendelse til handelsministeriet og udenrigsministeriet en række betingelser, som må søges opfyldt, før Danmark træffer endelig beslutning om indtræden i fællesmarkedet.

November 1961

1. – Dansk Arbejdsgiverforening peger i et foreløbigt svar på embedsmandsrapporten om følgerne af Danmarks tilslutning til fællesmarkedet på risikoen for udvandring af dansk arbejdskraft og henviser i denne forbindelse til, at etableringen af det nordiske arbejdsmarked hidtil for Danmarks vedkommende har givet sig udtryk i en ensidig udvandringstendens.

2. – Indenrigsminister Lars P. Jensen giver folketinget en redegørelse for civilforsvarets tilstand.

3. – Handelsminister Erroll oplyser i underhuset, at hovedleverandørerne af smør til Storbritannien, deriblandt Danmark, har tilkendegivet deres villighed til at begrænse eksporten i overensstemmelse med et forslag på den nylig afholdte GATT-konference i Genève, hvorefter den samlede import i tidsrummet 1/1 1961–31/3 1962 ikke må overstige 212.000 t. Danmarks andel heraf ventes at ville blive 43.000 t.

På et hovedbestyrelsesmøde i arbejdsgiverforeningen opfordrer formanden medlemmerne til at modvirke nye lønglidningstendenser og udtaler håbet om, at det af statsministeren bebudede konjunkturforskningsinstitut må blive oprettet.

Danske Bankers Fællesrepræsentation fremsætter i en henvendelse til regeringen bankernes syn på spørgsmålet om dansk tilslutning til fællesmarkedet.

4.–5. – På det konservative folkepartis landsrådsmøde oplyses det, at partiet nu har 114.000 medlemmer mod 108.000 for et år siden. Partiets folketingsgruppe forelægger et arbejdsprogram vedrørende produktion og opsparing, byudvikling og boliger og kulturpolitiske spørgsmål.

7. – Folketinget vedtager ved 3. behandling forslagene om forhøjelse af afgifterne af spiritus, vin og øl og af benzinafgiften (se 20/10) med 88 stemmer (s., r. v., grønlandsminister Gam og Hans Schmidt (sl. p.)) mod 86 (v., k. f., s. f og uafh.). Grønlænderen Rosing stemmer ikke, og færingen Johan Poulsen (v.) er fraværende uden anmeldt forfald. Forslagene om forhøjelse af post- og statsbanetakster vedtages 14/12, det første enstemmigt, det sidste mod socialistisk folkepartis stemmer.

Forsvarsministeren Poul Hansen har anmodet finansudvalget om en ekstrabevilling på 41 mill. kr. til gennemførelse af det dansk-amerikanske program for bygning af 23 nye krigsskibe. Finansudvalget har tidligere godkendt hemmelige bevillinger hertil på 350 mill. kr.

8. – Trafikminister Lindberg fremsætter forslag til lov om tekniske forarbejder til en kombineret vej- og jernbanebro over Store Bælt. Det trafikøkonomiske udvalg har indstillet, at der træffes beslutning om iværksættelse af forarbejderne så betids, at broen eventuelt vil kunne tages i brug i 1975. Forarbejderne anslås at ville tage 4–5 år og koste ca. 10 mill. kr. Forslaget vedtages enstemmigt ved 3. behandling 7/12.

9. – Lagtinget vedtager med 22 stemmer af 30 et forslag fra landsstyret om forhandling om optagelse i fællesmarkedet.

10. – Udenrigsminister Krag ankommer

til Wien på et 4 dages officielt besøg, hvorunder han med udenrigsminister Kreisky vil drøfte fællesmarkedet og andre spørgsmål af fælles interesse for Danmark og Østrig.

12. – På et 2 dages møde i Hangö mellem statsministrene i de nordiske lande og Nordisk Råds præsidium er hovedemnet forslaget om en nordisk samarbejdstraktat, fremsat af Ohlin, Sverige, Finn Moe, Norge, og K.-A. Fagerholm, Finland. På mødet foreligger et udkast til en sådan traktat, der skal danne grundlaget for et forslag, som skal behandles på Nordisk Råds 10. session i begyndelsen af 1962.

15. – Den britiske og den danske regering beslutter at nedsætte en kommission, som skal undersøge de nærmere omstændigheder i forbindelse med »Red Crusader«-episoden (se 23/6). Den danske regering har som sin agent for kommissionen udpeget højesteretssagfører Bent Jacobsen.

Der nedsættes en kommission, som skal finde en ordning, der kan sikre søtransporten til Bornholm under konflikter på arbejdsmarkedet.

Håndværksrådet erklærer, at håndværket som helhed kan tiltræde, at Danmark søger tilslutning til fællesmarkedet på Romtraktatens grundlag, men fremhæver betydningen af en lempeligere afvikling af toldsatser og restriktioner.

16. – Under 1. behandling af forslaget om forarbejder til en bro over Store Bælt udtaler trafikminister Lindberg, at han mener, at det trafikøkonomiske udvalgs betænkning i det store og hele bør følges, således at spørgsmålene Storkøbenhavns trafik, bygningen af en bro over Store Bælt og bygningen af en Øresundsbro løses i den nævnte rækkefølge. Forslaget vedtages enstemmigt ved 3. behandling 7/12.

17. – Arbejdsmarkedets hovedorganisationer enes om at lade forhandlingsreglerne af 1960 udløbe 1/7 1962. Forhandlinger om nye regler indledes 29/11.

Importstoppet for foderkorn (se 12/9) ophæves.

21. – Udenrigsminister Krag udtaler efter sin hjemkomst fra EFTAs ministerrådsmøde i Genève (se udlandet 20.–21/11), at de øvrige medlemslande ikke har givet og ikke agter at give Danmark indrømmelser på landbrugsområdet, og Danmark har derfor forbeholdt sig sin stilling med hensyn til fremskyndelsen af toldafviklingen for industrivarer. Efter forhandlinger med erhvervsorganisationerne og de politiske partier i markedsudvalget frafalder regeringen 24/11 forbeholdet.

22. – Forhandlingerne i Kolsås om en NATO-enhedskommando for Danmark og Slesvig-Holsten afsluttes,.

23. – Landbrugets kompensationsudvalg beslutter at anmode landbrugsministeren om at foranledige, at anden rate af ko- og ejendomstilskuddet (se p. 128), ca. 210 mill. kr., udbetales allerede i løbet af januar 1962, idet der henvises til landbrugets likviditetsvanskeligheder. Man ønsker desuden en ændring af kornordningen og ministerens medvirken til, at skatterne på landbrugets faste ejendom afvikles.

24. – Finansminister Hans R. Knudsen fremsætter forslag til finanslov for 1962–1963 (se p. 308).

29. – Monopoltilsynet godkender en forhøjelse af hjemmemarkedsprisen for smør med 25 øre til 725 øre pr. kg. Landbrugs- og mejeriorganisationerne, der har krævet 50 øre, beslutter at indanke afgørelsen for monopolankenævnet.

December 1961

4. – Det radikale venstres hovedbestyrelse vedtager med 34 stemmer mod 31 at anbefale folketingsgruppen og de radikale ministre at acceptere den nu foreliggende plan om kommandoforholdene i Østersøområdet (se 22/11).

5. – Den radikale folketingsgruppe beslutter med 9 stemmer mod 2 at stemme for enhedskommandoen for Østersøområdet. Landbrugsminister Skytte fremhæver, at det for de radikale har været afgørende, at enhedskommandoen kun skal træde i kraft i tilfælde af krig, at NATO-forpligtelserne kun udløses i tilfælde af angreb, at Danmark selv afgør, hvornår der skal gribes til magtanvendelse og fra hvilket tidspunkt de danske styrker skal stilles under NATOs kommandosystem, samt at den danske regerings erklæring om, at der ikke stationeres fremmede styrker i Danmark i fredstid, og at danske styrker ikke atombevæbnes, ikke berøres af nyordningen.

Folketinget påbegynder 1. behandling af finanslovforslaget med indlæg af partiernes ordførere. Kaj Andresen (s.) mener ikke, der er mulighed for nedsættelse af de offentlige udgifter, Damsgaard (v.) savner besparelser og samordning, og Thestrup (k. f.) erklærer, at han ikke kan anerkende, at den finanspolitik, der hidtil er ført, har været rigtig. Kirkegaard (r. v.) foreslår, at der oprettes små korps, der skal specialisere sig i at bygge typehuse, især i landdistrikterne. Endvidere taler Skræppenborg Nielsen (s. f.) og Iver Poulsen (uafh.).

6. – Trafikminister Lindberg fremsætter forslag om anlæg af en ny broforbindelse over Lille Bælt nord for den nuværende bro. Broen, der skal indgå i et planlagt motorvejsnet København-Aalborg-Krusaa, anslås at ville koste ca. 130 mill. kr.

Under finanslovsdebatten kritiserer folketingets formand, Gustav Pedersen, arbejdsforholdene i tinget, specielt mangelen på arbejdsværelser, og henstiller til regeringen at undersøge, om der er mulighed for, at folketinget kan overtage nogle af udenrigsministeriets lokaler på Christiansborg.

7. – Udenrigsministeren og forsvarsministeren besvarer en forespørgsel om den seneste udvikling på det udenrigs- og forsvarspolitiske område. Forsvarsminister Poul Hansen gør rede for forslaget om en NATO-enhedskommando, COMBALTAP, for den sydlige del af NATOs nordregion. Ifølge den plan, der er opnået enighed om i Kolsås (se 22/11) skal chefen for enhedskommandoen og hans stabschef altid være dansk, men til kommandoen knyttes en stedfortrædende chef, der skal være tysk. Under chefen for enhedskommandoen oprettes 4 kommandoer: 1) chefen for landstyrkerne i Jylland og Slesvig-Holsten og på Fyn, der skiftevis skal være dansk og tysk, i første omgang dansk, med henholdsvis tysk og dansk stabschef, 2) chefen for landstyrkerne på Sjælland og Bornholm, der altid – ligesom hans stab – skal være dansk, 3) chefen for flådestyrkerne, der skiftevis skal være dansk og tysk, i første omgang tysk, med henholdsvis tysk og dansk stabschef, 4) chefen for flyverstyrkerne, der ligesom hans stabschef skal være dansk; dog er der åbnet mulighed for, at stabschefen på et senere tidspunkt kan blive tysk eller være af anden allieret nationalitet. Bortset fra 2) skal ca. 1/3 af stabsposterne besættes med danske, ca. 1/3 med tyske og ca. 1/3 med officerer fra USA, England, Canada og Norge. Kommandosystemet skal kun gælde i krigstid og under fælles NATO-øvelser, og forsvarsministeren understreger, at forpligtelserne i henhold til Atlantpagten kun udløses i tilfælde af angreb som anført i pagten, og at Danmark selv afgør, hvornår der i henhold til pagtens forpligtelser skal anvendes væbnet magt og fra hvilket tidspunkt de danske styrker skal stilles under NATOs kommandosystem.

Efter en langvarig debat vedtager folketinget med 149 stemmer mod 13 (s. f., socialdemokraten Holger Eriksen og den radikale Axel Sørensen), medens den radikale Jens P. Jensen undlader at stemme, at godkende regeringens beslutning om oprettelse af enhedskommandoen. Et folkesocialistisk forslag om folkeafstemning er hermed bortfaldet.

9. – Der indføres forbud mod ombygningsarbejder og store reparationer i Aalborg-, Aarhus-, Odense- og Københavnsområderne.

12. – En note fra Sovjetunionen erklærer, at Danmark ved beslutningen om oprettelsen af fælleskommandoen har taget et nyt farligt skridt i strid med den danske regerings hidtidige forsikringer om aldrig at ville tillade, at dansk territorium udnyttes til forberedelse af angreb mod en hvilken som helst stat. Herved forværres forholdet mellem Danmark og Sovjetunionen, og Danmark vanskeliggør sine neutrale naboers stilling. Den påtænkte inddragelse af Bornholm, der i sin tid blev befriet af russiske tropper, i det område, der underlægges fælleskommandoen, strider mod ånd og bogstav i den danske regerings forsikringer af 8/3 1946 om, at Danmark er rede til med sine egne styrker uden nogen som helst deltagelse af udenlandske tropper at besætte Bornholm og der fuldt ud opretholde sin forvaltning. Stillet over for Vesttysklands og Danmarks militære forberedelser i Østersøområdet vil Sovjetunionen blive nødt til at træffe nødvendige modforholdsregler til varetagelse af sin og sine allieredes sikkerhed.

Socialdemokratiets næstformand, forbundsformand Hans Rasmussen, sender statsministeren og udenrigsministeren 33 spørgsmål vedrørende Danmarks tilslutning til fællesmarkedet.

14. – I svaret på Sovjetunionens note af 12/12 henvises der indledningsvis til den danske regerings promemoria af 7/10 og udenrigsminister Krags tale i folketinget 7/12, hvorefter det understreges, at det må tilkomme Danmark selv at skønne over, på hvilken måde Danmarks sikkerhed og forsvar bedst kan varetages, og at NATO og Danmarks medlemsskab af NATO alene tjener defensive formål. Med hensyn til Bornholm betyder gennemførelsen af enhedskommandoen ingen ændring i den bestående tilstand, hvorefter der kun er danske styrker på Bornholm under dansk kommando.

19. – Forsvarsministeriet meddeler, at generalløjtnant Tage Andersen er udnævnt til chef for enhedskommandoen, generalmajor F. B. Larsen til chef for landstyrkerne i Jylland og Slesvig-Holsten og på Fyn, generalmajor Erik Kragh til chef for landstyrkerne på Sjælland og Bornholm og generalmajor H. J. Pagh til chef for flyverstyrkerne (se 7/12).

20. – 46 radikale amts- og kredsformænd og folketingskandidater tager skarpt afstand fra partiets tilslutning til fælleskommandoen og kræver en omlægning af partiets linie, så at de på partiets idégrundlag effektivt kan modarbejde, at Danmark drages yderligere ind i stigende militær og politisk afhængighed af magtpolitik, hvor atomtruslen er det katastrofale perspektiv.

27. – Formanden for landbrugets arbejdsgiverforeninger, godsejer A. U. Juhl, udtaler til Jyllands-Posten om landbrugets leveringsstandsning i foråret, at aktionen efter hans opfattelse var ulovlig; den byggede ikke på noget retsgrundlag, og den var ikke varslet.

28. – LOs formand Eiler Jensen udtaler, at tanken om industriforbund er umulig at gennemføre for tiden. Derimod mener han, at der vil kunne skabes karteller inden for fagbevægelsen.